

Hur anslaget för forskning och forskarutbildning fördelas

Bland annat som bakgrund till de kommande diskussionerna om finansiering av olika projekt vill jag beskriva hur vi fördelar naturvetenskapliga fakultetens FUF-anslag, alltså anslaget för forskning och forskarutbildning, och ge mina tankar kring detta. FUF-anslaget är på ca 700Mkr. Huvuddelen av dessa medel, ca 85%, ligger fast på institutionerna medan 15% omfördelas enligt en prestationsnyckel. Detta betyder att det inte sker några betydande omfördelningar mellan institutionerna över tid inom detta system. I FUF-medlen ingår också fakultetens strategiska medel som uppgår till 20Mkr. Dessutom fattar fakultetsnämnden ibland beslut om särskilda satsningar.

Fakultetens strategiska medel

Fakultetens strategiska medel uppgår till 20Mkr/år, alltså ca 3% av FUF-anslaget. Beslut fattas av dekanus, i normalfallet efter hörande av arbetsutskottet. Dessa medel används framförallt vid rekryteringar, i synnerhet då det finns en konkurrenssituation. De har också använts för planerade utlysningar av tjänster inom nya områden, tex vid institutionssammanslagningar. Vid rekryteringar ser jag dessa medel lite som 'seed-money' som kan stimulera institutionerna att bidra och sätta ihop ett attraktivt erbjudande då detta krävs. Det är viktigt att komma ihåg att det är institutionerna som förfogar över, och beslutar om användningen av, 97% av FUF-anslaget. Det betyder att de viktiga strategiska besluten skall tas på institutionsnivå. Men de strategiska medlen är en viktig komponent i hela fakultetens strategiska arbete. De ger fakultetsledningen en möjlighet att agera snabbt i situationer då detta krävs. De strategiska medlen används enbart för tidsbegränsade satsningar, typiskt under högst fem år.

Fakultetens andra riktade satsningar

Fakultetsnämnden fattar ibland beslut om riktade satsningar på vissa verksamheter. Normalt är även dessa tidsbegränsade till högst fem år. Ett exempel på en sådan satsning är fakultetens fördelning av medel till unga forskare för några år sedan. Ett exempel på en mer långsiktig omfördelning är inrättandet av core facilities, där avsikten är att dessa stöd ska förlängas om verksamheten lever upp till målen. Inget hindrar fakultetsnämnden från att fatta beslut som innebär permanenta omfördelningar mellan institutionerna men detta är ovanligt. Ett exempel är beslutet att höja anslaget till Bergianska Botaniska Trädgården med 1 Mkr from 2012.

Infrastruktur

Vi befinner oss i en ny situation nu när KAW och VR i huvudsak finansierar infrastruktur som är av nationellt intresse. Detta betyder att vår egen lokala infrastruktur måste finansieras lokalt. Min åsikt, som jag framfört många gånger, är att institutionerna måste ta huvudansvaret för detta och planera för de

infrastruktursatsningar som behövs och för hur dessa ska finansieras. Institutionerna bör överväga att skapa ett utrymme för detta i budgeten. Andra möjliga finansieringskällor är tex användaravgifter och projektmedel. Kunskapen om vad som behövs är störst på institutionsnivå och institutionerna har stor självständighet därför anser jag att beslut och finansiering av mindre dyr och medeldyr infrastruktur skall ligga på institutionsnivå. Jag är medveten om att detta kan vara knepigt att hantera i en kollegial miljö, men jag tror det mest är en ovana. Dessa fördelningsbeslut är mindre omfattande än beslut om inriktningar av tjänster och dessa beslut fattas ju redan inom institutionerna.

Emellertid kan det finnas infrastrukturer som är av en sådan art och omfattning, eller av en sådan vikt för fakulteten som helhet, att beslut om och ansvar för (del av) finansieringen måste tas på fakultetsnivå.

Riktade medel från universitetet centralt

Vi har möjlighet att begära medel för forskningsatsningar från universitetet centralt. Detta bör då tas upp i början av hösten för att komma med i universitetets budgetarbete. Eftersom vår fakultets andel av universitetets totala FUF-anslag är ca 55% betyder det att om vi begär medel centralt så betalar vi ändå 55% av det själva. På samma sätt betalar vi 55% av de satsningar som universitetet gör inom hs-området. Det är alltså en avvägningsfråga i vilken utsträckning vi vill begära centrala medel. Om vi gör det i stor utsträckning leder det antagligen till ett system där allt mer beslutas centralt. Jag tycker detta vore olyckligt - men vi vill naturligtvis ha vår del av de centrala medlen. För perioden 2004-12 har universitetsstyrelsen beslutat om tillskott till fakulteternas forskning omfattande 99 Mkr på detta sätt, varav 30 Mkr fördelats till Naturvetenskapliga fakulteten. Om dessa 99 Mkr fördelats proportionellt enligt ramarna skulle vår fakultet i stället erhållit 54 Mkr. Vi 'förlorar' alltså på detta sätt 24 Mkr per år. Jag argumenterar inte för att universitetsstyrelsen aldrig skall fördela riktade medel, ibland tror jag detta är riktigt och viktigt, men vi skall vara medvetna om hur systemet fungerar och att vi kanske inte tjänar så mycket som det ser ut genom att få centralt fördelade medel. På sikt kan vi till och med förlora ekonomiskt förutom att vi förlorar makten att själva bestämma.

SFO-medel

Fakulteten har from 2012 totalt 44Mkr/år inom utlysningen av medel till strategiska forskningsområden (SFO) (medlen byggdes upp under 2010 och 2011). Dessa faller inom tre områden: Effekter på naturresurser, ekosystemtjänster och biologisk mångfald (EkoKlim) (16 Mkr/år). Havsmiljöforskning (Baltic Ecosystem Adaptive management (BEAM)) (9,7 Mkr/år). Klimatmodeller (18,3 Mkr/år). Universitetstyrelsen beslöt i budgetbeslutet för 2010 att "Medlen ska tillfalla de berörda forskningsmiljöerna till 100 procent under de första fem åren, samt till minst 50 procent de efterföljande fem åren." Den första femårsperioden sträcker sig tom 2014. Användningen av dessa medel kommer att utvärderas och tilldelningen till universitetet kan minska. Men troligen får universitetet behålla medlen och förhoppningsvis kommer de att ligga kvar inom fakulteten och på sikt bli vanliga fakultetsmedel som inte är låsta till ett visst område.

Permanenta omfördelningar

Det system vi har för fördelning av FUF-medel inom fakulteten är konservativt - det leder sällan till permanenta (här använt i betydelsen tills vidare) omfördelningar mellan institutionerna. Sådana kan komma till stånd genom centralt tilldelade medel eller genom enskilda beslut på fakultetsnivå. Ett exempel på det förra är beslutet att tillföra astronomiska institutionen 3 Mkr/år from 2013 för Institutet för Solfysik. Detta, tillsammans med fakultetens beslutade tidsbegränsade strategiska satsning och institutionens stora långsiktiga satsning, möjliggjorde vår framgångsrika budgivning på solfysiken i VRs utlysning. (Kontrasten i arbetssätt mot Uppsalas var slående.) Det är lättast att göra, och få acceptans för, denna typ av permanenta satsningar då någon annan beslutar (universitetsstyrelsen) eller om det kommer nya medel som skall fördelas. Det är svårare att få acceptans då en satsning görs inom existerande, oförändrat, fakultetsanslag. Men jag tycker egentligen inte att det är någon större skillnad på dessa fall. Kostnaden för de institutioner som genom osthyvelsprincipen får betala för en riktad satsning inom fakulteten är så liten att den knappast märks. Så skillnaden mellan att omfördela existerande medel och nya medel är nog mest psykologisk. Jag anser att strategiskt arbete innefattande forskningsprioriteringar i första hand ska ske inom institutionerna. (Detta är för övrigt det för mig starkaste skälet till att ha stora institutioner.) De strategiska medlen kan, med tidsbegränsade insatser, spela en roll här för att hjälpa institutionerna på traven i det strategiska arbetet. Men jag anser att fakulteten i vissa situationer måste kunna tillföra permanenta medel till vissa projekt. Detta kan vara nödvändigt för att viktiga projekt skall kunna genomföras och vi får inte ha en så statisk situation att vi inte kan göra det som vi anser är bäst. Ett par av de nu förestående projekten skulle kunna vara av denna karaktär.

Anders Karlhede 2012-09-09